

การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีเพื่อนำไปสู่การพัฒนาระบบบัญชี ของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มทอผ้าบ้านสามทอ ตำบลแสงสว่าง อำเภอนongแสง จังหวัดอุดรธานี

A STUDY OF CURRENT SITUATIONS, PROBLEMS AND OBSTACLES OF BOOKKEEPING TO ACCOUNTING SYSTEM DEVELOPMENT OF COMMUNITY ENTERPRISES'S WEAVING GROUP BAN SAM THOR, SAENG SAWANG SUBDISTRICT, NONG SAENG DISTRICT, UDON THANI PROVINCE

ยุทธนา จันทร์ปิติ^{1*}, ชลดา นรินทร์², นฤมล ชินวงศ์³, รติพร มีชัย⁴, สำเริง นนศิริ⁵, กิตติกรณ์ หนองหารพิทักษ์⁶ และ จักรพันธ์ จันทลา⁷
YUTTHANA JUNPITU^{1*}, CHOLLADA NARIN², NARUMOL CHINNAWONG³, RATIPRON MEECHAI⁴, SAMROENG NONSIRI⁵,
KITTIKORN NONGHANPITAK⁶ and JUKAPHAN JANTALA⁷

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการจัดทำบัญชี และระบบบัญชี 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี และ 3) พัฒนาระบบบัญชี ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านสามทอ ตำบลแสงสว่าง อำเภอนongแสง จังหวัดอุดรธานี เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การพัฒนาระบบบัญชี และแบบประเมินผล ความพึงพอใจ กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 29 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดทำบัญชีและระบบบัญชี มีสมุดเพียงเล่มเดียว สำหรับการบันทึกรายการค้า โดยทั้งหมดเป็นการจดบันทึกบัญชีด้วยมือ และเอกสารที่ใช้ประกอบการบันทึกบัญชี คือ ใบเสร็จรับเงิน มีการจัดทำรายงานทางการเงิน คือ งบกำไรขาดทุน 2) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี โดยรวม คือ ขาดความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน และขาดเครื่องใช้สำนักงานและอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน และ 3) ระบบบัญชีได้รับการพัฒนาให้มีความเหมาะสม ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ รายงานทางการเงินมีความชัดเจน และนำมาใช้ประโยชน์มากขึ้น โดยใช้สมุดบัญชี 4 เล่ม ประกอบด้วย สมุดเงินสด สมุดรายวันทั่วไป สมุดบัญชีแยกประเภท และสมุดบันทึกต้นทุน และระดับความเห็นต่อการพัฒนาระบบบัญชี พบว่า ระบบบัญชีมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$)

คำสำคัญ : การจัดทำบัญชี ; ระบบบัญชี ; การพัฒนาระบบบัญชี ; วิสาหกิจชุมชน

¹⁻⁵ อาจารย์ คณะบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยสันตพล, Lecturer, Faculty of Business Administration, Accounting, Santapol College.

⁶ อาจารย์ คณะบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ วิทยาลัยสันตพล, Lecturer, Faculty of Business Administration, Human Resource Managment, Santapol College.

⁷ อาจารย์ คณะบริหารธุรกิจ สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัล วิทยาลัยสันตพล, Lecturer, Faculty of Business Administration, Digital Technology, Santapol College.

* Corresponding Author, Email: Yutthana@stu.ac.th

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the context of bookkeeping and accounting systems 2) to study problems and obstacles in bookkeeping and 3) the develop of the accounting system of Community Enterprises' Weaving Group, Ban Sam Thor, Saeng Sawang Sub-district, Nong Saeng District, Udonthani Province. The study is participatory action research. The instruments were questionnaires, an interview guide, accounting system development, and a user satisfaction survey of 29 members of the sample. Analytical statistics in data analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The research found that 1) there was only one book for recorded transactions in the bookkeeping. All of them are recorded by hand and used only receipts for documents in accounting records. The financial report was a profit and loss statement; 2) the problems and obstacles in the development of the accounting system were a lack of knowledge, competence, and skills in bookkeeping and lack of office equipment and instruments for operation that was occurred problems and obstacles in operation; and 3) the accounting system was developed to become more suitable and functional. Data that are reliable, financial reports that clarify and are more usable by using 4 journals consisting of a cash book, general journal, general ledger, and cost journal. The level of opinion on the development of the accounting system found that the accounting system was appropriate at a high level. ($\bar{X} = 3.76$)

Keywords: Bookkeeping ; Accounting System ; Development Accounting System ; Community Enterprises

บทนำ

ระบบบัญชีเป็นหนึ่งในระบบสารสนเทศขององค์กรที่เกิดขึ้นและถูกพัฒนาไปตามสภาพแวดล้อมที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ สภาพการแข่งขันที่สูง การเจริญเติบโต และกลยุทธ์ในการบริหารงานสมัยใหม่ ส่งผลให้องค์กรธุรกิจในปัจจุบันต้องพัฒนาระบบบัญชีให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป (อุเทน เลาน้ำทา, 2559) การมีระบบบัญชีที่ดีถูกต้องและน่าเชื่อถือ ย่อมเป็นประโยชน์ต่อเจ้าของกิจการหรือผู้ประกอบการธุรกิจต่าง ๆ เป็นอย่างมาก ดังนั้น ระบบบัญชีที่ดีจึงมีความสำคัญต่อทุกหน่วยงาน รวมถึงวิสาหกิจชุมชนด้วย

ระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชน จะมีการออกแบบเอกสารที่เกี่ยวข้องสำหรับใช้ประกอบและใช้อ้างอิงการบันทึกบัญชีระหว่างวันทำการ เช่น ใบเสร็จรับเงินต่าง ๆ เป็นต้น การบันทึกรายการในสมุดบัญชีแยกประเภทที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการปิดบัญชีในวันสิ้นงวด เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการจัดทำงบแสดงฐานะการเงิน และงบกำไรขาดทุน และใช้เป็นรายงาน

แสดงฐานะการเงิน และแสดงผลประกอบการดำเนินงานสำหรับเสนอต่อสมาชิกของวิสาหกิจชุมชน บุคคลภายนอก และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการใช้เป็นข้อมูลหลักฐานทางบัญชีประกอบการขออนุมัติเงินกู้ต่อสถาบันการเงินต่าง ๆ เมื่อต้องการเงินทุนในการขยายกิจการ หรือเพื่อเสริมสภาพคล่องในการดำเนินกิจการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (วัชรินทร์ อรรถศรีวร, 2561)

วิสาหกิจชุมชนมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก เนื่องจากสามารถพัฒนาเศรษฐกิจด้วยการสร้างงานและอาชีพให้กับคนในชุมชน มีการนำเอาทรัพยากร วัตถุดิบ และภูมิปัญญาของท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า สามารถแก้ปัญหาความยากจนและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในประเทศให้อยู่ดีมีสุขตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ซึ่งเน้นการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานการพัฒนาที่สำคัญของประเทศ โดยให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจของชุมชน รวมทั้งพัฒนาระบบการบ่มเพาะวิสาหกิจชุมชนควบคู่ไปกับการสร้างผู้ประกอบการรายใหม่ด้วยการพัฒนาความรู้และทักษะด้านการ

จัดการ ด้านการตลาด องค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตสินค้าที่มีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น การพัฒนามาตรฐานสินค้า การสร้างตราสินค้า การจัดการเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาและการพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพของกลุ่มต่างๆ ให้สอดคล้องกับความหลากหลายของชุมชนเพื่อลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านสามทอ ประกอบด้วย 3 หมู่บ้าน คือ บ้านท่าสี่ บ้านทับไฮ และบ้านท่ายม ตำบลแสงสว่าง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี ซึ่งทั้ง 3 หมู่บ้านได้รวมกลุ่มทำการผลิตผ้าทอพื้นเมืองจำหน่าย เริ่มจากการที่ชาวบ้านในชุมชนมีการทอผ้าใช้เอง จึงมีทักษะและความชำนาญในการทอผ้า โดยเฉพาะผ้าฝ้ายจึงมีการรวมกลุ่มกันผลิตผ้าทอจำหน่าย ประกอบกับช่วงระยะเวลาที่ผ่านมารัฐบาลมีนโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์จึงเข้าร่วมโครงการและได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐมาโดยตลอด (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุดรธานี, 2558) แต่การดำเนินกิจการของวิสาหกิจชุมชนที่ผ่านมายังขาดการวางแผนการดำเนินงาน การควบคุมภายในที่ดี โดยเฉพาะการบันทึกบัญชีที่ถูกต้องและเหมาะสม ทำให้ขาดข้อมูลที่จะนำไปใช้ในการตัดสินใจในการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ก้าวไปสู่การเป็นผู้ประกอบการในระดับสูงและมีความมั่นคงในระยะยาว อีกทั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังขาดความรู้พื้นฐานในด้านการบันทึกบัญชี รวมทั้งยังยึดติดกับการทำงานแบบเดิมคืออาศัยความสะดวก ไม่มีรูปแบบที่ใช้ในการบันทึกการขาย ซึ่งส่งผลให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม่ทราบถึงผลการดำเนินงานที่แท้จริงว่ามีกำไรหรือขาดทุนจากการดำเนินธุรกิจจำนวนเท่าใด

จากงานวิจัยของ สัจฉิณี วรรณธาดาและคณะ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบบัญชีในการบริหารเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของกลุ่มเย็บผ้าฝ้ายพื้นเมืองบ้านกกไถ ตำบลคำชะอี อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร พบว่ากลุ่มเย็บผ้าฝ้ายพื้นเมือง บ้านกกไถ ไม่มีการจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบ ไม่มีหลักฐานการรับ-จ่ายเงิน และไม่มีการควบคุมปริมาณสินค้า ข้อมูลที่ได้จึงขาดความน่าเชื่อถือและไม่สามารถจัดทำข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการวางแผนและตัดสินใจในการดำเนินงานได้ และบันเอย ศรีแก้ว และคณะ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบบัญชีการเงินวิสาหกิจชุมชนทอผ้าสีธรรมชาติ กรณีศึกษากลุ่มบ้านหนองหัววัว ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่ได้ใช้สมุดรายวันทั่วไป สมุดรายวันซื้อสมุดรายวันขาย บัญชีแยกประเภทงบกำไรขาดทุน งบแสดงฐานะการเงิน และงบกระแสเงินสด ในขณะที่ยวกันกลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจในรูปแบบบัญชีการเงินที่สมาชิกกลุ่มทอผ้าสีธรรมชาติเคยบันทึกบัญชีในระดับน้อยและทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านบัญชี นอกจากนี้ ยุพรัตน์ จันทร์แก้ว (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพบ้านหนองกะโหลก อำเภอเมืองตาก พบว่า กลุ่มอาชีพใช้สมุดเพียงเล่มเดียวสำหรับการบันทึกการขายการค้ามีการจดบันทึกบัญชีเงินสดรับเงินสดจ่ายเฉพาะบางวันเท่านั้นไม่มีเอกสารทางบัญชีสำหรับการบันทึกบัญชี ไม่มีสมุดบัญชี และไม่มีการจัดทำรายงานทางการเงิน ส่งผลทำให้ไม่ทราบผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินที่แท้จริงของกลุ่มอาชีพ ในขณะที่ พุทธมน สุวรรณอาสน์ (2562) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบบัญชีตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พบว่า ระบบบัญชีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้รับการพัฒนาให้มีความเหมาะสม และใช้ประโยชน์มากขึ้น โดยสามารถสรุปผลการดำเนินงานที่แท้จริงได้ในรูปของงบกำไรขาดทุน และควบคุมวัตถุดิบและสินค้าให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังทำให้ผู้ทำบัญชีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถคำนวณต้นทุนสินค้าได้อย่างถูกต้อง จึงทำให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความพึงพอใจระบบบัญชีใหม่

จากการทบทวนวรรณกรรมและค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า ปัญหาของวิสาหกิจชุมชน คือ ขาดความรู้ความเข้าใจ ในกระบวนการบริหารจัดการองค์กร สมาชิกหรือผู้ทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนยังขาดทักษะ ความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานด้านการจัดทำบัญชีรวมถึงระบบบัญชีที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ สมุดที่ใช้ในการบันทึกบัญชีของวิสาหกิจชุมชนโดยส่วนใหญ่เป็นเพียงสมุดรายวันรับ-จ่ายเงินและสมุดเงินสดเท่านั้น เนื่องจากมีความง่ายและสะดวกในการปฏิบัติงาน

ดังนั้นเพื่อเป็นการยกระดับและพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านสามทอ ตำบลแสงสว่าง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการจัดทำบัญชี และระบบบัญชี ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีเพื่อนำไปสู่การพัฒนาพัฒนาระบบบัญชีให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสม สามารถให้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ มีระบบการควบคุมภายในที่ดี และรายงานทางการเงินที่ชัดเจนมากขึ้น เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนและควบคุม และตัดสินใจในการ

ดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจชุมชน ทำให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน รวมถึงการนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อื่นที่มีรูปแบบเดียวกันให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การพัฒนา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนดังกล่าวยังเป็นการส่งเสริมและยกระดับกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนพื้นฐานให้ก้าวไปสู่การเป็นผู้ประกอบการที่มี ประสิทธิภาพ เช่น การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไปสู่การเป็น ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งจะส่งผลให้เศรษฐกิจ โดยรวมของประเทศเจริญเติบโตและยั่งยืนต่อไปในอนาคต

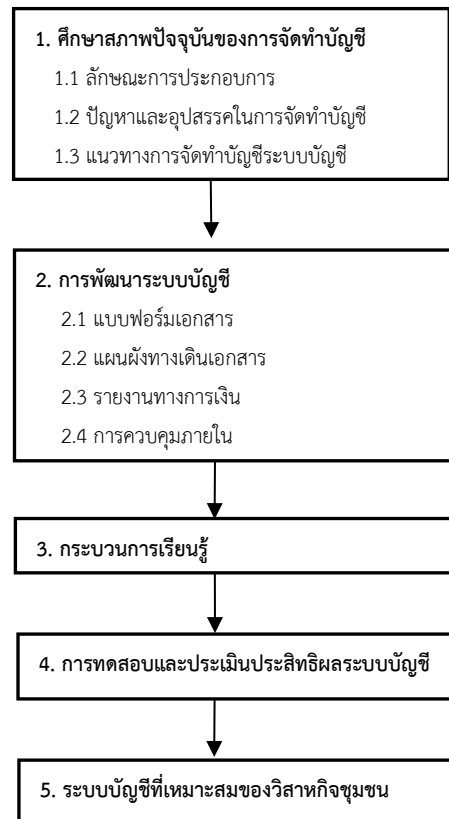
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดทำบัญชี และระบบบัญชีของ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านสามทอ ตำบลแสงสว่าง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านสามทอ ตำบลแสงสว่าง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี
3. เพื่อพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้า บ้านสามทอ ตำบลแสงสว่าง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กรอบแนวคิดการวิจัย ได้แก่ 1. การศึกษาสภาพปัจจุบันของการ จัดทำบัญชี ประกอบด้วย 1.1) ลักษณะการประกอบการ เป็นการศึกษารูปแบบและการจัดการของวิสาหกิจชุมชน 1.2) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี เป็นการศึกษาค้นคว้า และอุปสรรคในการจัดทำบัญชี เพื่อแนวทางพัฒนาระบบบัญชี ที่เหมาะสม 1.3) แนวทางการจัดทำระบบบัญชี เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบัน รูปแบบและการเรียนรู้จากระบบบัญชีเดิม และ ความต้องการพัฒนาระบบบัญชี 2. การพัฒนาระบบบัญชี ประกอบด้วย 2.1) แบบฟอร์มเอกสาร ใช้สำหรับการจดบันทึก ข้อมูลเมื่อเริ่มเกิดเหตุการณ์หรือรายงานดำเนินงานเพื่อถ่ายทอด ไปไว้ในสมุดบัญชี 2.2) แผนผังทางเดินเอกสาร เป็นการกำหนด เส้นทางเดินของระบบงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเก็บข้อมูล บัญชี 2.3) รายงานทางการเงินแสดงถึงสถานะในการดำเนินงาน และผลประกอบการของวิสาหกิจชุมชน สำหรับระยะเวลาแต่ละ รอบบัญชี 2.4) การควบคุมภายใน เป็นแผนการทำงานของ กิจการ เพื่อดูแลป้องกันทรัพย์สินของกิจการให้ปลอดภัยอยู่ใน สภาพพร้อมที่จะใช้งานได้ 3. กระบวนการเรียนรู้ เป็นการอบรม

ให้ความรู้ด้านการบัญชีพื้นฐานแก่สมาชิก และการฝึกปฏิบัติ สำหรับผู้ทำบัญชี 4. การทดสอบและประเมินประสิทธิผลระบบ บัญชี เป็นการประเมินผลความพึงพอใจหลังจากได้พัฒนาระบบ บัญชี 5. ระบบบัญชีที่เหมาะสมของวิสาหกิจชุมชน ระบบบัญชีที่ เหมาะสมสามารถให้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือและรายงาน ทางการเงินที่ชัดเจนมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้เกิด การพัฒนาอย่าง ต่อเนื่องและยั่งยืนกับวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านสามทอ ตำบลแสงสว่าง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี การวิจัยครั้งนี้ นำทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับระบบบัญชี (คุชณีย์ สองเมือง, 2562) โดยมีแนวคิดที่ว่าระบบบัญชีที่เหมาะสมจะช่วยในการบริหารและ ตัดสินใจตามวัตถุประสงค์ขององค์กร องค์กร และแนวคิดที่ เกี่ยวข้องกับการออกแบบระบบบัญชีของ (อุเทน เลาน้ำทา, 2559) ซึ่งเป็นขั้นตอนกระบวนการของความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับ การวางแผนการสำรวจและการวิเคราะห์ การกำหนดความ ต้องการ แนวคิดการออกแบบระบบบัญชี การปรับประยุกต์ใช้ ระบบบัญชี และการติดตามประเมินผลระบบบัญชีมาประยุกต์ใช้ แสดงได้ดัง ภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed-Method) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งและการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่เน้นการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตามสภาพที่เป็นอยู่ และตรงตามวัตถุประสงค์

ขอบเขตการวิจัย

- 1) ขอบเขตด้านพื้นที่ : วิทยาลัยชุมชนกลุ่มทอผ้า บ้านสามทอ ตำบลแสงสว่าง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี
- 2) ขอบเขตด้านเนื้อหา : ศึกษาสภาพการจัดทำบัญชี และระบบบัญชี ปัญหาและอุปสรรคของการจัดทำบัญชี ออกแบบ และพัฒนาระบบที่เหมาะสม
- 3) ขอบเขตด้านประชากร : สมาชิกวิทยาลัยชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านสามทอ ตำบลแสงสว่าง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 29 คน
- 4) ขอบเขตด้านพื้นที่ : กรกฎาคม – ธันวาคม 2562

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ สมาชิกวิทยาลัยชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านสามทอ ตำบลแสงสว่าง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวนรวม 29 คน (สัจวัฒก์ วรโยธา, 2561) โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้ทำบัญชีของกลุ่มทอผ้าบ้านสามทอ จำนวน 3 คน และ 2) กลุ่มสมาชิกผู้ใช้ประโยชน์ข้อมูลทางการบัญชีจำนวน 26 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 29 คน (ที่มา : กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนกรมส่งเสริมการเกษตร, 2563)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งประเภทของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย

1. แบบสอบถาม เพื่อศึกษาสภาพการจัดทำบัญชี และระบบบัญชี ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และ สภาพทั่วไปของการจัดทำบัญชีของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นคำถาม

ปลายปิด จำนวน 5 ข้อได้แก่ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน การฝึกอบรม จำนวนครั้งที่ฝึกอบรม เครื่องมือการบันทึกบัญชี สมุดบัญชีและเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ปัญหาด้านความรู้ ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชี ปัญหาด้านเอกสารและวิธีการจัดทำบัญชี ปัญหาด้านความร่วมมือและการประสานงาน และปัญหาด้านเครื่องใช้สำนักงานและอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน เป็นคำถามลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

ตอนที่ 3 คำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

2. การสัมภาษณ์ เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้นำกลุ่ม สมาชิก และผู้ทำวิจัยเพื่ออภิปรายถึงปัญหาและอุปสรรคจากระบบบัญชีเดิม หาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและความต้องการพัฒนาด้านระบบบัญชีภายใต้บริบทและศักยภาพของสมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านสามทอ โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้ทำบัญชี จำนวน 3 คน และ 2) กลุ่มสมาชิกผู้ใช้ประโยชน์ข้อมูลทางการบัญชี จำนวน 26 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 29 คน

3. การพัฒนาระบบบัญชี หลังจากเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์แล้ว ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้ โดยจะทำให้ทราบข้อมูลขั้นพื้นฐานของสภาพปัญหาและความต้องการรูปแบบระบบบัญชีสำหรับวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้า บ้านสามทอ ซึ่งจะนำไปใช้ประกอบการพัฒนาระบบบัญชี เพื่อให้มีความเหมาะสมกับการใช้งานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านสามทอ ซึ่งระบบบัญชีที่ออกแบบใหม่จะมีการศึกษาผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประกอบด้วย อาจารย์บัญชี นักบัญชี และผู้สอบบัญชีสหกรณ์ ชำนาญการ

4. แบบประเมินผลความพึงพอใจ หลังการทดลองใช้ระบบบัญชีในส่วนความยากง่ายในการทดลองใช้บัญชีของสมาชิก และข้อเสนอแนะปรับปรุงการออกแบบบัญชีโดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจ การสร้างแบบประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการพัฒนาระบบบัญชี มีดังนี้

1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและหลักการจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความพึงพอใจ

2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลผลเพื่อกำหนดเป็นโครงสร้างของแบบประเมินความพึงพอใจแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ซึ่งเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ทำบัญชี มีข้อความเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไปของผู้ทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านสามทอ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาประสบการณ์การทำบัญชี

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจต่อการพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านสามทอ โดยเป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ประสานงานกับประธานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านสามทอ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในพื้นที่ดังกล่าว แล้วดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อนำไปสู่การทราบข้อมูลขั้นพื้นฐานของสภาพปัญหาและความต้องการรูปแบบของระบบบัญชี การสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลบัญชีในปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี เพื่อร่วมกันพัฒนาระบบบัญชีระหว่างผู้วิจัยกับวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านสามทอ

2. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับพื้นฐานทางด้านการบัญชี ความสำคัญของระบบบัญชี และนำระบบบัญชีใหม่ที่ได้มีการพัฒนาร่วมกัน และให้ผู้เข้าร่วมอบรมลงมือปฏิบัติ

3. แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อระบบบัญชี ภายหลังจากที่ผู้วิจัยได้จัดอบรมการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านสามทอแล้ว จึงดำเนินการประเมินผลความพึงพอใจหลังการทดลองใช้ระบบบัญชี

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ได้แก่

1) ข้อมูลลักษณะทั่วไปของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านสามทอ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การจัดทำบัญชี วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานโดยใช้สถิติพื้นฐาน

ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) สภาพการจัดทำบัญชี และระบบบัญชี ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านสามทอ ของกลุ่ม วิเคราะห์โดยการค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านสามทอ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งเกณฑ์การประเมินระดับความคิดเห็น มีดังนี้ 5 หมายถึง มากที่สุด 4 หมายถึง มาก 3 หมายถึง ปานกลาง 2 หมายถึง น้อย 1 หมายถึง น้อยที่สุด

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จากการจัดอบรมให้ความรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบบมีส่วนร่วม ข้อมูลเกี่ยวกับ สถานการณ์ของการจัดทำบัญชีในปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ตารางแสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี และความพึงพอใจต่อการพัฒนาระบบบัญชี ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	3	10.35
หญิง	26	89.65
รวม	29	100.00
อายุ		
30 – 39 ปี	1	3.45
40 – 49 ปี	2	6.90
60 ปี ขึ้นไป	26	89.65
รวม	29	100.00

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	13	44.83
มัธยมศึกษาตอนต้น	5	17.24
มัธยมศึกษาตอนปลาย	11	37.93
รวม	29	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 29 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 89.65 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 10.35 มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 89.65 ปี รองลงมา มีอายุระหว่าง 40 – 49 ปี คิดเป็นร้อยละ 6.90 และมีอายุระหว่าง 30 – 39 ปี คิดเป็นร้อยละ 3.45 และมีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 44.83 รองลงมาคือ มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 37.93 และมีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 17.24 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี

ประเด็นปัญหา	\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา
1. ความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน	3.02	0.32	ปานกลาง
2. เอกสารและวิธีการจัดทำบัญชี	3.00	0.27	ปานกลาง
3. ความร่วมมือและประสานงาน	1.82	0.36	น้อย
4. เครื่องใช้สำนักงานและอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน	3.13	0.49	ปานกลาง
รวม	2.74	0.22	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านสามทอ ตำบลแสงสว่าง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี ในภาพรวม มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.74 เมื่อจำแนกเป็นรายประเด็นพบว่า ทั้ง 3 ประเด็นนี้มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านเครื่องใช้สำนักงานและอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ค่าเฉลี่ย 3.13 รองลงมาคือ ความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน ค่าเฉลี่ย 3.02 และด้านเอกสารและวิธีการจัดทำบัญชี ค่าเฉลี่ย

3.00 ตามลำดับ ส่วนด้านความร่วมมือและประสานงานอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.82

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจต่อการพัฒนาระบบบัญชี

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. การพัฒนาระบบบัญชีมีความเหมาะสมกับของวิสาหกิจชุมชน	4.03	0.82	มาก
2. การพัฒนาระบบบัญชีทำให้ทราบผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนที่แท้จริง	3.62	0.72	มาก
3. การพัฒนาระบบบัญชีทำให้ทราบฐานะทางการเงินของวิสาหกิจชุมชน	3.65	0.72	มาก
4. การพัฒนาระบบบัญชีทำให้วิสาหกิจชุมชนเกิดความยั่งยืน	3.72	0.88	มาก
5. สามารถนำความรู้เกี่ยวกับระบบบัญชีไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้	3.68	0.80	มาก
6. สามารถถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับระบบบัญชีให้สมาชิกท่านอื่นทราบได้	3.72	0.92	มาก
7. ความพึงพอใจต่อการพัฒนาระบบบัญชีระบบในภาพรวม	4.13	0.83	มาก
รวม	3.79	0.81	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจต่อการพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านสามทอ ตำบลแสงสว่าง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี ในภาพรวมนั้นมีระดับความพึงพอใจต่อการพัฒนาระบบบัญชี อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.79 เมื่อจำแนกเป็นรายประเด็น พบว่าทุกประเด็นมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับ คือ ความพึงพอใจต่อการพัฒนาระบบบัญชีระบบในภาพรวม ค่าเฉลี่ย 4.13 รองลงมา คือ การพัฒนาระบบบัญชีมีความเหมาะสมกับของวิสาหกิจชุมชน ค่าเฉลี่ย 4.03 รองลงมา คือ สามารถถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับระบบบัญชีให้สมาชิกท่านอื่นทราบได้ และมีการพัฒนาระบบบัญชีทำให้วิสาหกิจชุมชนเกิดความยั่งยืน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ 3.72

ในส่วนของคุณสมบัติที่ได้รับจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ สามารถสรุปผลเรียงลำดับตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ 3 ประเด็น ดังนี้

1. ศึกษาสภาพการจัดทำบัญชี และระบบบัญชี ผู้ทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านสามทอ มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานทางบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจเป็นระยะเวลา 3-5 ปี และไม่เคยผ่านการฝึกอบรมการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน มีการจัดทำบัญชีเป็นประจำ โดยทั้งหมดเป็นการจดบันทึกบัญชีด้วยมือ จะใช้สมุดบัญชีรับจ่ายเงินในเล่มเดียวกันสำหรับการบันทึกบัญชี และเอกสารที่ใช้ประกอบการบันทึกบัญชีคือ ใบเสร็จรับเงิน หากไม่สามารถหาหลักฐานมาลงบัญชีได้ก็จะบันทึกไว้เป็นหลักฐาน สมุดบัญชีของกลุ่มจะมีช่อง วัน เดือน ปี ที่รับเงินและ จ่ายเงินพร้อมกับระบุว่าเป็นการรับเงินและจ่ายเงินเป็นค่าอะไร จากใคร จำนวนเงินเท่าไร โดยจะมีการบันทึกบัญชีทันทีในวันที่รับเงินและจ่ายเงิน ทั้งนี้การจ่ายเงินจะจ่ายเงินสด มีการรายงานทางการเงิน คือ งบกำไรขาดทุน ระยะเวลาในการจัดทำรายงานทางการเงินและรายงานทางการเงินเพื่อเสนอผลการดำเนินงานและการปฏิบัติงานของกลุ่มจะจัดทำเป็นรายเดือน และมีการประชุมกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเพื่อรายงานผลการดำเนินงานเป็นประจำอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

2. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี ผลจากการสนทนากลุ่มเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้นำกลุ่ม สมาชิกและผู้ทำวิจัยเพื่ออธิบายปัญหาและแนวทางการแก้ไขและการตอบคำถามจากการซักถามเป็นดังนี้ ผู้ทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการปฏิบัติงานทางด้านบัญชี อีกทั้งยังขาดเครื่องใช้สำนักงานและอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน รวมถึงความรับผิดชอบงานของบุคคลคนเดียวรับผิดชอบหลายหน้าที่ในการบันทึกบัญชีลงในสมุดบัญชีต่าง ๆ

3. พัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชน การพัฒนาระบบบัญชีเดิมและให้ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านสามทอ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ถึงระบบการจัดทำบัญชีที่วิสาหกิจชุมชนได้ปฏิบัติมา และได้นำมาพัฒนาและสร้างระบบบัญชีใหม่ที่เหมาะสมกับลักษณะของวิสาหกิจชุมชน โดยได้ดำเนินการออกแบบระบบของการจัดทำบัญชีตามลักษณะของกิจกรรมที่วิสาหกิจชุมชนเคยปฏิบัติมาเพื่อให้เกิดความง่ายและสะดวกต่อการใช้งานและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาเอกสารคู่มือการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านสามทอ ซึ่งสามารถแบ่งออก ได้เป็น 2 ส่วน คือ

1) ระบบในการจัดทำบัญชี

2) เอกสารที่ใช้ในการจัดทำบัญชี

ผลจากการจัดอบรมให้ความรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบบมีส่วนร่วมในการสร้างและพัฒนาระบบบัญชีพบว่า กลุ่มทอผ้าบ้านสามทอมีความต้องการระบบบัญชีที่เข้าใจง่าย ปฏิบัติได้ง่าย และคำนวณต้นทุนสินค้าได้ สามารถนำข้อมูลมาใช้ตัดสินใจบริหารงานได้อย่างน่าเชื่อถือ ทางกลุ่มและผู้วิจัยจึงร่วมกันพัฒนาระบบบัญชี โดยใช้เกณฑ์เงินสดในการจัดทำบัญชี ซึ่งจะบันทึกบัญชีเมื่อมีการจ่ายเงินหรือรับเงิน โดยผู้วิจัยได้ทดลองปรับเปลี่ยนรูปแบบการบันทึกบัญชีให้ง่ายขึ้น และแนะนำให้ สมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านสามทอ ใช้สมุดบัญชี 4 เล่ม ประกอบด้วย สมุดเงินสด สมุดรายวันทั่วไป สมุดบัญชีแยกประเภท และสมุดบันทึกต้นทุน ส่วนทะเบียนต่างๆ ประกอบด้วย ทะเบียนสมาชิกและหุ้น ทะเบียนสินค้า วัตถุประสงค์ ทะเบียนบัญชีย่อยลูกหนี้ เจ้าหนี้ เอกสารประกอบการลงบัญชี ประกอบด้วย ใบเสร็จรับเงิน ที่มีเลขที่ ส่วนด้านการควบคุมภายในนั้น เสนอแนะให้มีการแบ่งแยกหน้าที่ให้ชัดเจนมากขึ้น ระหว่างผู้ทำบัญชีแยกจากผู้รับผิดชอบด้านการเงิน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ที่กำหนดไว้ว่า เพื่อศึกษาสภาพการจัดทำบัญชี และระบบบัญชี พบว่า สมุดบัญชีและเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านสามทอนั้น จะใช้สมุดบัญชีรับจ่ายเงินในเล่มเดียวกันสำหรับการบันทึกบัญชี มีการจัดทำบัญชีเป็นประจำ เป็นการจัดทำบัญชีด้วยมือ เนื่องจากความสะดวกในการบันทึกบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ยุพรัตน์ จันทรแก้ว (2558) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพบ้านหนองกะโหลก อำเภอมืองตาก พบว่า กลุ่มอาชีพใช้สมุดเพียงเล่มเดียวสำหรับการบันทึกรายการค้า วิธีการจัดเก็บเอกสารใช้วิธีหนีบเอกสารไว้กับสมุดบัญชี อย่างไรก็ตามไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไพโรจน์ พรเจริญ (2563) ที่ศึกษาเรื่อง การจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีการจัดทำบัญชี สมุดบัญชี และเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี คือ สมุดเงินสดรับ-จ่าย ทะเบียนสมาชิกและหุ้น และทะเบียนคุมวัตถุประสงค์ สมุดบัญชีย่อยลูกหนี้ ออกใบเสร็จรับเงิน และทะเบียนคุมสินค้า มีการจัดทำ

บัญชีด้วยมือ มีการบันทึกบัญชีรายรับ-รายจ่ายทุกครั้งเมื่อเกิดรายรับและทุกครั้งเมื่อเกิดรายจ่าย

2. ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ที่กำหนดไว้ว่า เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี พบว่า

ด้านความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน ผู้ทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านสามทอนั้น ยังขาดความเข้าใจในการบันทึกบัญชี สมุดบัญชีและทะเบียนย่อยต่าง ๆ และระบบบัญชี ซึ่งมีความซับซ้อนและยุ่งยากในการจัดทำ เนื่องจากสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจโดยส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือ เกษตรกร มีพื้นฐานด้านการศึกษาอยู่ที่ระดับประถมศึกษา ดังนั้น การบันทึกบัญชีเพื่อแสดงผลการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจึงเป็นปัญหาและอุปสรรคอยู่มาก ถึงแม้ว่าจะได้รับการชี้แนะจากหน่วยงานภาครัฐในด้านการบันทึกบัญชีเพื่อให้สอดคล้องกับระเบียบของทางราชการแต่เนื้อหารายละเอียดซับซ้อนมากจนเกินไป ไม่สามารถที่จะเข้าใจได้ จึงทำให้เกิดปัญหาขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ชาญชัย มะโนธรรม (2558) ที่ศึกษาเรื่อง การจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ตามแนวทางของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ พบว่า ปัญหาหลักในการจัดทำบัญชีของผู้ทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มสำรวจ คือ การขาดทักษะความรู้พื้นฐานด้านการบัญชี ผู้ทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนไม่มีความรู้พื้นฐานด้านการบัญชี เนื่องจากวิสาหกิจขาดงบประมาณในการจัดจ้างพนักงานบัญชี ผู้ทำบัญชียังไม่เข้าใจในระบบบัญชี

ด้านเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีและวิธีการจัดทำบัญชี วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านสามทอนั้น ใช้สมุดบัญชีรับจ่ายเงินในเล่มเดียวกันสำหรับการบันทึกบัญชี ไม่มีการจัดทำสมุดรายวันขาย สมุดบัญชีย่อยลูกหนี้ สมุดบัญชีย่อยเจ้าหนี้ ทะเบียนคุมสินค้า ใบเบิกเงิน และใบเบิกวัตถุดิบ ซึ่งสอดคล้องกับ บันเฉย ศรีแก้ว และคณะ (2559) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบบัญชีการเงินวิสาหกิจชุมชน ทอผ้าสีธรรมชาติ กรณีศึกษากลุ่มบ้านหนองหัววัว ตำบลโคกสี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่ได้ใช้สมุดรายวันทั่วไป สมุดรายวันซื้อ สมุดรายวันขาย บัญชีแยกประเภท งบกำไรขาดทุน งบแสดงฐานะการเงิน และงบกระแสเงินสด กลุ่มตัวอย่างใช้สมุดเงินสดรับ สมุดรายวันเงินสดจ่าย และบัญชีลูกหนี้รายตัว

ด้านความร่วมมือและประสานงาน จากผลการศึกษา พบว่า วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านสามทอนได้รับความร่วมมือและประสานงานจากสมาชิกกลุ่ม โดยได้รับความร่วมมือในการ

จัดส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบันทึกบัญชี และเอกสารที่ได้รับเพื่อใช้ในการบันทึกบัญชีไม่มีความผิดพลาดและไม่ล่าช้า

ด้านเครื่องใช้สำนักงานและอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านสามทอนขาดเครื่องมือและอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน และไม่มีความชำนาญในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ อีกทั้งมีความรู้ทางด้านบัญชีไม่มากนัก การทำบัญชีจึงเป็นการบันทึกบัญชีด้วยมือเนื่องจากมีความง่ายและสะดวกในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับ ชลลดา เหมะจุลิน และคณะ (2561) ศึกษาเรื่อง ปัญหาในการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP ประเภทจักสาน ในจังหวัดอุดรธานี พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังไม่มีเครื่องมือในการปฏิบัติงานที่ทันสมัยในการปฏิบัติงานมากนัก

3. ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 ที่กำหนดไว้ว่า เพื่อศึกษาการพัฒนากระบวนบัญชีของวิสาหกิจชุมชน โดยผู้วิจัยได้ทำการพัฒนาระบบบัญชีให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ข้อมูลทางการบัญชี โดยปรับเปลี่ยนรูปแบบการบันทึกบัญชีให้ง่ายขึ้น และแนะนำให้ สมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านสามทอนใช้สมุดบัญชี 4 เล่ม ประกอบด้วย สมุดเงินสด สมุดรายวันทั่วไป สมุดบัญชีแยกประเภท และสมุดบันทึกต้นทุน และเอกสารประกอบการลงบัญชี ประกอบด้วย ใบเสร็จรับเงินที่มีเลขที่ ใบเบิกเงินใบขายเชื่อ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บันเฉย ศรีแก้ว และคณะ (2559) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบบัญชีการเงินวิสาหกิจชุมชนทอผ้าสีธรรมชาติ กรณีศึกษากลุ่มบ้านหนองหัววัว ตำบลโคกสี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ได้แนะนำให้แนะนำให้ใช้สมุดบัญชี 4 เล่ม ประกอบด้วย สมุดเงินสด สมุดรายวันทั่วไป สมุดบัญชีแยกประเภท และสมุดบันทึกต้นทุน

หลังจากนำระบบบัญชีไปทดลองใช้แล้ว พบว่าความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านสามทอน ที่มีต่อการพัฒนาระบบบัญชีโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีความเหมาะสมกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือและรายงานทางการเงินมีความชัดเจนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ สัจจวัฒน์ วรโยธาและคณะ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบบัญชีในการบริหารเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของกลุ่มเย็บผ้าฝ้ายพื้นเมือง บ้านกกไถ ตำบลคำชะอี อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร พบว่า สมาชิกในกลุ่มเห็นว่าการพัฒนาระบบที่เกิดขึ้นมีความเหมาะสมกับกลุ่ม ทำให้ทราบผลการ

ดำเนินงานของกลุ่มอย่างแท้จริง และทำให้สามารถรู้ต้นทุนและกำไรซึ่งส่งผลต่อการเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิกในกลุ่ม และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พุทธรณ สุวรรณอาสน์และคณะ (2561) ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบบัญชีตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มวิสาหกิจ พบว่า ระบบบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจได้รับการพัฒนาให้มีความเหมาะสม และใช้ประโยชน์มากขึ้น สามารถสรุปผลการดำเนินงานที่แท้จริงในรูปของกำไรขาดทุน

2. ด้านรูปแบบบัญชีการเงินไม่ควรยุ่งยาก ซับซ้อนจำนวนช่องการลงบัญชี ควรมีจำนวนน้อยแต่ข้อมูลครบถ้วนในการลงบัญชี

3. เอกสารและวิธีการบัญชีที่ซับซ้อนไม่ควรมีจำนวนมากจนทำให้เกิดการสับสน เพราะผู้ทำบัญชีส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ และไม่มีความรู้ด้านการบัญชีก่อนการทำบัญชีจริงต้องมีการปูพื้นฐานหลักบัญชีการเงินก่อนถึงลงบัญชีวิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ในการอบรมให้ความรู้ด้านการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนควรมีการจัดทำคู่มือเพื่อเป็นสื่อประกอบการอบรมซึ่งจะช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ของการอบรมสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรดำเนินการติดตามการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นระยะ ๆ เพื่อศึกษาความก้าวหน้า ทำให้เกิดการจัดทำบัญชีอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะนำไปสู่การใช้ประโยชน์จากข้อมูลทางการบัญชีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าทอ ประเภทผ้าฝ้ายเท่านั้น ดังนั้น การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีผลิตภัณฑ์ประเภทอื่น ๆ ร่วมด้วย

เอกสารอ้างอิง

- [1] กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนกรมส่งเสริมการเกษตร. (2563). *กรมส่งเสริมการเกษตร*. สืบค้นเมื่อ 14 มกราคม 2563 จาก <http://smce.doae.go.th/index.php?news=all>
- [2] ชลลดา เหมะธูลิน, นฤมล ชินวงศ์ และยุทธนา จันทร์ปิตุ. (2561). ปัญหาในการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP ประเภทจักสานในจังหวัดอุดรธานี. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*, 8(1), 51-57
- [3] ชาญชัย มะโนธรรม. (2558). *วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ*, 25(1), 133-148.
- [4] ดุชนีย์ ส่องเมือง. (2562). *การออกแบบระบบบัญชี*. กรุงเทพฯ : เสมอธรรม.
- [5] นิธิภักดิ์ กพิศาศตร์. (2561). *แนวทางการพัฒนาการจัดระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนสู่ตลาดอาเซียน กลุ่มเสื่อกกบ้านแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- [6] บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุวีริยาสาส์น.
- [7] บันฉุย ศรีแก้ว, วิภาภรณ์ ศรีหาธาตุ และปิยะณัฐ ฤณพุดตม. (2559). การพัฒนารูปแบบบัญชีการเงินวิสาหกิจชุมชนทอผ้าสีธรรมชาติ: กรณีศึกษากลุ่ม บ้านหนองหัววัว ตำบลโคกสี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*, 22(2), 121-130.
- [8] พุทธรณ สุวรรณอาสน์. (2562). การพัฒนาระบบบัญชีตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*, 8(1), 84-96.
- [9] ไพโรจน์ พรเจริญ. (2563). การจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดเพชรบูรณ์. *วารสารราชภัฏเพชรบูรณ์สาร*, 22(2), 9-18

- [10] ยุพรัตน์ จันทร์แก้ว. (2558). การพัฒนาระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพบ้านหนองกะโหลก อำเภอมืองตาก. *วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่*, 22(2), 121-130.
- [11] วัชรินทร์ อรรถศรีวร. (2561). การศึกษาและพัฒนาการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ บนพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- [12] สัจวัฒน์ วรโยธาและคณะ. (2561). การพัฒนาระบบบัญชีในการบริหารเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของกลุ่มเย็บผ้าฝ้ายพื้นเมือง บ้านกกไถ ตำบลคำชะอี อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 8(2), 81-89.
- [13] สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564)*. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2563, จาก https://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422
- [14] สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุดรธานี. (2558). *กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย*. สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2563 จาก <https://udon.cdd.go.th>
- [15] อุเทน เลาน้ำทา. (2559). *การวางระบบบัญชี*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.